
Terugblik

Kwekersrecht

Hidde Koenraad*

Inleiding

Deze terugblik kwekersrecht bestrijkt de periode tussen oktober 2020 tot en met oktober 2021 en behandelt de nationale rechtspraak alsmede de rechtspraak van het Europese Hof van Justitie (HvJ EU) en het Gerecht EU.

Wetgeving

Alvorens in te gaan op de jurisprudentie is vermeldingswaardig dat per 15 november 2021 een nieuwe Verordening¹ in werking is getreden op grond waarvan de duur van het communautaire kwekersrecht voor rassen van de soort *Asparagus officinalis* L. en van de soortgroepen bloembollen, houtig kleinfruit en houtige sierplanten met vijf jaar wordt verlengd.

Uit de overwegingen bij de verordening blijkt dat de verlenging van de beschermingstermijn onder meer gerechtvaardigd wordt geacht vanwege technische problemen bij de veredeling als gevolg van ‘complexe genetische achtergronden’ en omdat sprake is van trage of technisch gecompliceerde voortplanting bij deze specifieke soorten en soortgroepen. Ook wordt rekening gehouden met de omstandigheid dat, zodra het kwekersrecht eenmaal is verleend, het vaak nog jaren duurt om de planten van deze soorten en soortgroepen te vermenigvuldigen en de aantallen te bereiken die nodig zijn om een redelijk inkomen te genereren. Als gevolg daarvan genieten rechtshabbers dus slechts een beperkte periode om inkomsten te genereren.

In de overwegingen wordt er voorts rekening mee gehouden dat ook de marktintroductie en -acceptatie van een nieuw ras van deze soorten en soortgroepen meer tijd vergen om rendabel te zijn dan die van andere soorten, aangezien de ervaring heeft geleerd dat de commerciële waarde van een dergelijk nieuw ras alleen op lange termijn duidelijk wordt. Om die redenen is het in vergelijking met andere soorten pas in een vrij laat stadium van de bescherming mogelijk

de investeringen in onderzoek en ontwikkeling op billijke wijze terug te verdienen, aldus de tweede overweging.

De verlenging geldt voor rechten die vóór, op of na de datum van de inwerkingtreding van de verordening zijn verleend. De verlenging geldt voorts onverminderd de toepasselijkheid van artikel 116, lid 4, vierde streepje, van Verordening (EG) nr. 2100/94 (de Basisverordening).²

Op grond van artikel 2 van de nieuwe verordening moet de termijn waarmee wordt verlengd, worden verkort indien vóór de verlening van een communautair kwekersrecht al nationale eigendomsrechten voor deze specifieke rassen in een lidstaat van kracht waren en de kwekers dus reeds in staat waren hun rassen te exploiteren.

Het CPVO heeft aangekondigd om op haar website een lijst te zullen publiceren van de soorten waarop de verlengingsverordening van toepassing is. Wat betreft actieve communautaire kwekersrechten die vóór 15 november 2021 zijn verleend zal het CPVO verder de datum waarop het communautaire kwekersrecht eindigt wijzigen, en de rechtshabbers daarvan in kennis stellen.

Nationale rechtspraak

Onderscheid teelt- en oogstmateriaal

Bij arrest van 9 april 2021 maakte de Hoge Raad een einde aan een vrij langlopende inbreukprocedure ter zake diverse kwekersrechtelijk beschermde Amaryllis- en Hippeastrumrassen.³ Hoewel de Hoge Raad in navolging van de conclusie van A-G Van Peursem het cassatieberoep heeft verworpen op grond van artikel 81 lid 1 RO, is de zaak met name vermeldingswaardig in verband met de vraag wat precies onder de wettelijke begrippen ‘teeltmateriaal’, ‘componenten’ en ‘oogstmateriaal’ moet worden verstaan.

* Mr. H.J. Koenraad is advocaat te Amsterdam.

- 1 Verordening (EU) 2021/1873 van het Europees Parlement en de Raad van 20 oktober 2021 betreffende de verlenging van de duur van het communautaire kwekersrecht voor rassen van de soort *Asparagus officinalis* L. en van de soortgroepen bloembollen, houtig kleinfruit en houtige sierplanten.
- 2 Artikel 116 lid 4, vierde streepje luidt als volgt: “- in afwijking van artikel 19, wordt de duur van de communautaire bescherming voor kweekprodukten verminderd met de duur van de langste periode – gedurende welke componenten van het ras dan wel oogstmateriaal zijn verkocht of anderszins aan anderen overgedaan door of met instemming van de kweker met het oog op exploitatie van het ras binnen het grondgebied van de Gemeenschap, zoals blijkt uit de resultaten van de procedure voor de verlening van de communautaire bescherming voor kweekprodukten, in het geval van lid 1, – gedurende welke het/de eventuele nationale kwekersrecht(en) dat/die het langst heeft/hebben gegolden, in het geval van lid 2, maar met niet meer dan vijf jaar.”
- 3 HR 9 april 2021, ECLI:NL:HR:2021:531, RvdW 2021/438.

4 Rb. Den Haag 6 juli 2016, ECLI:NL:RBDHA:2016:7375, IEF 16125.

5 Hof Den Haag 13 februari 2018, zaaknr. 200.204.297/01, IEPT 20180213.

Artikel 1 onder f van de Zaaizaad- en plantgoedwet 2005 (ZPW) geeft als definitie van teeltmateriaal:

“planten en plantendelen, die bestemd zijn om voor de teelt van gewassen of ter vermeerdering te dienen dan wel daartoe gebruikt worden.”

Op grond van artikel 57 lid 1 ZPW heeft de houder van het kwekersrecht het uitsluitende recht teeltmateriaal voort te brengen of verder te vermeerderen, ten behoeve van de vermeerdering te behandelen, in de handel te brengen, in en uit te voeren en voor één van deze doelen in voorraad te hebben. Ingevolge lid 4 van deze bepaling is het uitsluitende recht tevens van toepassing op geoogst materiaal dat is verkregen door gebruik van teeltmateriaal waarvoor geen toestemming is verleend, tenzij de houder van het kwekersrecht redelijkerwijs zijn recht met betrekking tot het teeltmateriaal had kunnen uitoefenen.

Een vergelijkbare bepaling staat in artikel 13 lid 3 Basisverordening. Hierin is bepaald dat het uitsluitende recht ten aanzien van oogstmateriaal alleen van toepassing is indien dat werd verkregen door ongeoorloofd gebruik van componenten van het beschermde ras, tenzij de houder van het kwekersrecht een redelijke mogelijkheid heeft gehad om zijn recht met betrekking tot genoemde componenten uit te oefenen.

Wat onder ‘componenten’ moet worden verstaan volgt uit artikel 5 lid 3 van de Basisverordening:

“Een plantengroep bestaat uit volledige planten of plantedelen voor zover die delen volledige planten kunnen voortbrengen. Volledige planten en plantedelen worden hierna ‘componenten’ genoemd.”

Partijen verschilden van mening over de vraag of de bollen van de Amaryllis- en Hippeastrumrassen in kwestie als teeltmateriaal (of componenten) dan wel als oogstmateriaal dienden te worden aangemerkt.

Bij vonnis van 6 juli 2016⁴ had de rechtbank Den Haag aangenomen dat de gedaagden zogenaamde ‘leverbare bollen’ van de beschermde rassen hadden verkocht voor de consumentenmarkt. De rechtbank oordeelde dat dergelijke bollen niet bestemd waren om voor de teelt van gewassen of ter vermeerdering te dienen dan wel hiervoor gebruikt te worden. Niet was aangevoerd dat in dit verband iets anders geldt voor wat betreft de door de Basisverordening beschermde rassen.

Anders dan de rechtbank oordeelde het Haagse hof bij tussenarrest van 13 februari 2018⁵ dat bloem-

bollen wél zijn aan te merken als teeltmateriaal in de zin van art. 57 lid 1 ZPW en als componenten als bedoeld in art. 13 lid 2 Basisverordening. Volgens het hof geldt dit ook voor leverbare bloembollen ten behoeve van de consumentenmarkt. De omstandigheid dat de bloembollen werden gerooid, betekent volgens het hof niet dat zij de status van teeltmateriaal of componenten verliezen. Het hof overwoog onder meer als volgt (r.o. 4.4):

“Bloembollen zijn planten of plantendelen die bestemd zijn voor de teelt van gewassen of ter vermeerdering te dienen. Partijen maken daarbij onderscheid tussen niet-leverbare bollen (ook wel aangeduid als ‘plantgoed’), die nog zo klein zijn dat ze uitsluitend worden gebruikt voor de verdere teelt van bollen, en leverbare bollen (ook wel aangeduid als ‘bloibare bollen’), die worden gebruikt om er bloemen uit te laten groeien. Beide soorten bollen zijn bestemd voor de teelt van de gewassen. De niet-leverbare bollen zijn bestemd voor de verdere teelt van bollen. De leverbare bollen zijn bestemd voor de teelt van bloemen. Anders dan de rechtbank lijkt te hebben aangenomen, is in dit verband niet relevant of de bollen worden verkocht op de consumentenmarkt. Ook consumenten zullen de bollen immers gebruiken om er bloemen uit te laten groeien. Weliswaar is die teelt in de privé-sfeer op grond van artikel 57, derde lid, sub a ZPW uitgezonderd van het exclusieve recht van de kwekersrecht-houder, maar dat laat onverlet dat de bollen plantendelen zijn die bestemd zijn voor de teelt van gewassen en dat de verkoop van die bollen aan de consument dus valt onder het exclusieve recht van de kwekersrecht-houder.”

Volgens het hof moet een bloembol om vergelijkbare redenen worden aangemerkt als een ‘component’ in de zin van artikel 13, tweede lid Basisverordening, aangezien een bloembol een plantendeel is dat een volledige plant kan voortbrengen. Het hof overweegt verder dat bij de rassen van de gewassen waarop deze zaak betrekking heeft, niet de bollen, maar de snijbloemen die niet worden gebruikt voor de teelt of vermeerdering van de gewassen moeten worden aangemerkt als oogstmateriaal.

Ook in cassatie wordt bestreden dat de bloembollen als teeltmateriaal in de zin van de ZPW kwalificeren dan wel als ‘componenten’ in de zin van de Basisverordening. Het hof zou, kort samengevat, met name hebben miskend dat sprake was van ‘leverbare bollen’ die waren verkocht voor gebruik door consumenten. Ook zou uit de tussen partijen gesloten licentieovereenkomst voortvloeien dat sprake was van oogstmateriaal aangezien de bloembare bollen daarin stonden aangeduid als “eindproduct”.

Volgens de A-G volgt uit de Memorie van Toelichting bij de oude Zaaizaad- en plantgoedwet uit 1967 dat de bestemming van het plantenmateriaal aan de hand van de omstandigheden van het geval moet worden onderzocht wanneer het betreffende materiaal zowel kan worden gebruikt voor de teelt als voor de consumptie (waarbij valt te denken aan aardappelen, granen en peulvruchten). In die situatie kan volgens de A-G immers uit de feitelijke omstandigheden blijken dat een plantendeel niet kwalificeert als teeltmateriaal omdat het niet voor de teelt, maar voor consumptiedoelen is bestemd.

In cassatie is vast komen te staan dat consumenten de bollen zullen gebruiken om er bloemen uit te laten groeien. Daaruit volgt volgens de A-G dat er sprake is van plantenmateriaal voor de teelt en niet voor consumptiedoelinden. Het hof mocht bij die stand van zaken zonder verder onderzoek naar de omstandigheden van het geval oordelen dat de bloembollen kwalificeren als teeltmateriaal in de zin van de ZPW, aldus de A-G.

Ten aanzien van de kwalificatie van de bollen als ‘componenten’ onder de Basisverordening overweegt de A-G dat volledige planten en plantendelen, voor zover die delen volledige planten kunnen voortbrengen als componenten kwalificeren. Deze omschrijving omvat volgens de A-G alle plantendelen die kunnen worden gebruikt als teeltmateriaal, *dus ongeacht de bestemming of het feitelijke gebruik* (welke wel van belang zijn op grond van de definitie van teeltmateriaal in de ZPW). Niet bestreden werd het oordeel van het hof dat een bloembol een plantendeel is dat een volledige plant kan voortbrengen. Het hof heeft volgens de A-G daarom op goede gronden geoordeeld dat de bloembollen vallen onder het begrip ‘componenten’ in de Basisverordening. De A-G merkt daarbij op dat hij ook tot die conclusie zou zijn gekomen als het begrip ‘component’ in de Basisverordening op dezelfde manier moet worden uitgelegd als het begrip ‘teeltmateriaal’ in de ZPW. In cassatie stond immers vast dat consumenten de bollen zullen gebruiken om er bloemen uit te laten groeien.

Het onderscheid tussen teeltmateriaal en oogstmateriaal en de daarmee samenhangende uitbreiding van de bescherming van het kwekersrecht kwam ook in het kortgedingvonnis van 2 december 2020⁶ aan de orde. De gedaagden in deze zaak (Arofa c.s.) zouden volgens de eiseres (BerryWorld) zonder toestemming – want in strijd met licentie- en samenwerkingsovereenkomsten – bosbessen in Nederland hebben verhandeld en aldus inbreuk hebben gemaakt op communautaire kwekersrechten en merkrechten. BerryWorld slaagde er echter niet in om voorshands voldoende aannemelijk te maken dat inderdaad sprake zou zijn van inbreukmakende handelingen door Arofa c.s.

De Voorzieningenrechter voegde daaraan toe dat hij er niet van overtuigd was dat, zelfs als Arofa c.s. in Nederland bosbessen zouden hebben verhandeld, dit een inbreuk op de communautaire kwekersrechten zou opleveren.

Onder verwijzing naar het arrest van het HvJ EU van 19 december 2019⁷ overwoog de Voorzieningenrechter dat het aanplanten van een beschermd ras en het oogsten van *niet als teeltmateriaal bruikbare vruchten* ervan, niet te beschouwen is als vermeerdering van componenten in de zin van artikel 13 lid 2 Basisverordening, maar als het voortbrengen van oogstmateriaal.

Voor uitbreiding van de bescherming naar oogstmateriaal schrijft artikel 13 lid 3 Basisverordening voor dat het moet gaan om oogstmateriaal dat werd verkregen door het ongeoorloofde gebruik van componenten van het beschermde ras, tenzij de houder een redelijke mogelijkheid gehad heeft om zijn recht met betrekking tot genoemde componenten uit te oefenen.

De Voorzieningenrechter oordeelde dat aan die vereisten niet is voldaan. Ten eerste omdat – gelet op de tussen partijen bestaande samenwerking – onaanneemelijk was dat de componenten ongeoorloofd zouden zijn gebruikt. Bovendien zou BerryWorld volgens de Voorzieningenrechter – ook indien wél sprake zou zijn geweest van ongeoorloofd gebruik van componenten – reeds voldoende mogelijkheid hebben gehad om haar rechten met betrekking tot die componenten uit te oefenen. Op grond van de contracten was BerryWorld namelijk gerechtigd tot 50% van de met de verkoop van de bessen door Arofa c.s. gemaakte winst.

Voor de liefhebber wijs ik ten slotte nog op het door de UPOV op 27 mei 2021 georganiseerde “*Seminar on the breeder’s right in relation to harvested material*” (UPOV/SEM/GE/21).⁸

Europese rechtspraak

Verlening

Het Gerecht EU deed op 14 juli 2021 uitspraak in een tweetal zaken over de verlening van communautaire kwekersrechten voor de appelrassen ‘Stark Gugger’ en ‘Gala Perathoner’.⁹ Beide zaken zijn in de Terugblik Kwekersrecht 2020 al vrij uitvoerig aan de orde gekomen. Naast enkele processuele bezwaren maakten de aanvragers van deze appelrassen wederom bezwaar tegen de door het CPVO en uitvoerende onderzoekinstelling gehanteerde onderzoeksmethoden en de daaruit voortvloeiende resultaten uit het DUS-onderzoek. De bezwaren zagen onder meer op het vermeende gebruik van een onjuiste snoei-methode, de ongeschiktheid van de testlocatie voor

- 6 Rb. Den Haag (vzr.) 2 december 2020 (*Berryworld/Arofa c.s.*) ECLI:NL:RBDHA:2020:13652.
- 7 HvJ EU 19 december 2019, ECLI:EU:C:2019:1131 (*Nadoreott*).
- 8 Zie https://www.upov.int/meetings/en/details.jsp?meeting_id=63048 voor de opnames alsmede de ‘meeting documents’ en de presentaties van de sprekers.
- 9 T-181/20, *Griba/CPVO (Stark Gugger)* en T-182/20, *Griba/CPVO (Gala Perathoner)*.

de rassen in kwestie, alsmede de bepaling van het optimale tijdstip waarop de appels geoogst dienen te worden. In beide zaken werd het beroep verworpen.

Verjaring inbreukvorderingen

In het arrest van 14 oktober 2021¹⁰ heeft het HvJ EU verduidelijkt hoe artikel 96 Basisverordening inzake verjaring bij inbreuk dient te worden uitgelegd. Dit artikel luidt als volgt:

“Vorderingen op grond van de artikelen 94 en 95 verjaren drie jaar na het tijdstip waarop het communautaire kwekersrecht uiteindelijk is verleend en de houder kennis heeft gekregen van de betrokken handeling en van de identiteit van de overtreder, of, bij het ontbreken van dergelijke kennis, dertig jaar na de voltrekking van de handeling.”

In deze zaak had het Spaanse Tribunal Supremo prejudiciële vragen gesteld in het kader van een geding tussen José Cánovas Pardo SL (Pardo) en Club de Variedades Vegetales Protegidas (CVVP) in verband met de ongeautoriseerde teelt door Pardo van mandarijnboomen van het ras ‘Nadorcott’.

Het kwekersrecht voor dit ras werd verleend op 15 februari 2006. Pardo exploiteerde sinds 2006 een boomgaard met 4457 mandarijnboomen van het ‘Nadorcott’ ras. Geslive, waaraan het beheer van de rechten met betrekking tot het ras indertijd was toevertrouwd, had Pardo op 30 oktober 2007 een aanmaning gestuurd waarbij deze werd gelast de exploitatie van de mandarijnboomen te beëindigen, aangezien daarvoor geen licentie was verleend.

Vervolgens had CVVP, waaraan het beheer van de kwekersrechten op ‘Nadorcott’ met ingang van 13 december 2008 werd overgedragen, op 30 maart 2011 een tweede sommatiebrief aan Pardo gestuurd, wederom met het verzoek om exploitatie van de mandarijnboomen te beëindigen. In november 2011 maakte CVVP vervolgens een procedure aanhangig bij de *Juzgado de lo Mercantil* (de Spaanse handelsrechter). In deze procedure stelde CVVP diverse vorderingen in met betrekking zowel de handelingen die Pardo had verricht vóórdat het kwekersrecht was verleend (dus vóór 15 februari 2006), alsmede wegens inbreuk met betrekking tot latere handelingen.

Omdat er meer dan drie jaren waren verstreken tussen het moment van de eerste sommatie en het aanhangig maken van de procedure, werden alle vorderingen afgewezen, omdat de vordering wegens inbreuk volgens de rechtbank was verjaard op grond van artikel 96 Basisverordening.

In hoger beroep bij de *Audiencia Provincial de Murcia* (rechter in tweede aanleg te Murcia, Spanje), werd

echter geoordeeld dat artikel 96 zo moest worden opgevat dat de vorderingen met betrekking tot inbreuken die minder dan drie jaar vóór de instelling van de beroepen van CVVP zijn verricht, niet verjaard zijn, terwijl de vorderingen betreffende handelingen die meer dan drie jaar daarvoor zijn verricht, wél verjaard zijn.

Pardo stelde vervolgens cassatieberoep in bij de verwijzende rechter (het *Tribunal Supremo*) en komt daarbij op tegen de uitlegging die de *Audiencia Provincial* de Murcia aan artikel 96 van verordening nr. 2100/94 heeft gegeven.

De verwijzende rechter wijst erop dat er volgens Spaanse nationale IE-rechtspraak onderscheid moet worden gemaakt tussen eenmalige inbreukmakende handelingen en inbreukmakende handelingen die een aanhoudend karakter hebben. In dit laatste geval worden de verjaringstermijnen verlengd zolang de inbreukmakende handeling voortduurt. Het *Tribunal Supremo* heeft de volgende prejudiciële vragen aan het HvJ EU voorgelegd:

1) Staat artikel 96 van [verordening nr. 2100/94] in de weg aan een uitlegging volgens welke vorderingen krachtens de artikelen 94 en 95 van [deze] verordening zijn verjaard wanneer sinds het tijdstip waarop de rechthebbende, nadat het kwekersrecht is verleend, kennis heeft gekregen van de inbreukmakende handeling en van de identiteit van de overtreder, de termijn van drie jaar is verstreken, hoewel de inbreukmakende handelingen hebben voortgeduurd tot het tijdstip waarop de vordering werd ingesteld?

2) Indien de eerste vraag ontkennend wordt beantwoord, moet dan worden aangenomen dat overeenkomstig artikel 96 van [deze verordening] de verjaring enkel intreedt met betrekking tot de inbreukmakende handelingen die buiten de termijn van drie jaar zijn verricht, maar niet met betrekking tot die welke binnen die drie jaar zijn verricht?

3) Indien de tweede vraag bevestigend wordt beantwoord, kan dan een vordering tot beëindiging van de inbreuk en tevens tot schadevergoeding alleen slagen met betrekking tot laatstbedoelde handelingen die binnen die drie jaar zijn verricht?

Het HvJ EU overweegt ten aanzien van de eerste vraag onder meer dat het ingaan van de verjaringstermijn enerzijds afhangt van een objectieve gebeurtenis, te weten het tijdstip waarop het communautaire kwekersrecht uiteindelijk is verleend, en anderzijds van een subjectief voorval, te weten het tijdstip waarop de kwekersrechthouder

kennis heeft gekregen van de inbreukmakende handeling en van de identiteit van de overtreder. Volgens het HvJ EU vangt de verjaringstermijn aan op de dag van de gebeurtenis die zich als laatste voor doet, dat wil zeggen hetzij op de dag waarop het recht op communautaire bescherming is verleend, hetzij op de datum waarop kennis is gekregen van de inbreukmakende handeling en van de identiteit van de overtreder.¹¹

Anders dan CVVP had aangevoerd, kan artikel 96 Basisverordening volgens het HvJ EU niet zo worden uitgelegd dat de beëindiging van de inbreukmakende handeling de gebeurtenis is die de verjaringstermijn van de in de artikelen 94 en 95 van de verordening vastgestelde vorderingen doet ingaan. Verder is ook de duur van de inbreuk (waaronder het mogelijk voortduren van de inbreukmakende handelingen na verlening van het kwekersrecht en bekendheid met de inbreuk en de overtreder) volgens het HvJ EU geen relevante omstandigheid in dit verband.

Ten aanzien van de tweede en derde vraag overweegt het HvJ EU onder meer dat het feit dat artikel 96 Basisverordening voorziet in de verjaring van een „handeling” en niet in de verjaring van een gedraging die als een „geheel van handelingen” wordt beschouwd, pleit voor een individueel onderzoek van de verjaring van elk van de inbreukmakende handelingen die deel uitmaken van een ‘geheel van handelingen’. Deze voorbehouden handelingen staan opgesomd in artikel 13, lid 2 Basisverordening en omvatten, zoals bekend, het voortbrengen of vermenigvuldigen (vermeerdering), het conditioneren ten behoeve van vermeerdering, het te koop aanbieden, verkopen of op andere wijze in de handel brengen, het uitvoeren uit de Unie, het invoeren in de Unie en het opslaan van componenten of oogstmateriaal van het beschermde ras voor elk van deze handelingen.

De verjaringsregels kunnen volgens het HvJ EU enkel betrekking hebben op vorderingen betreffende handelingen die reeds zijn verricht, en niet op vorderingen die in de toekomst zouden kunnen worden verricht. Het is volgens het HvJ EU dus aan de verwijzende rechter om voor elk van de aan Pardo verweten inbreukmakende handelingen na te gaan

of CVVP meer dan drie jaar vóór de instelling van de betrokken vorderingen tot schadevergoeding, die blijkens de verwijzingsbeslissing zijn ingesteld in november 2011, kennis heeft gekregen van deze handelingen en van de betrokken overtreder.

Het HvJ EU verklaart voor recht:

1) *Artikel 96 van verordening (EG) nr. 2100/94 van de Raad van 27 juli 1994 inzake het communautaire kwekersrecht moet aldus worden uitgelegd dat de verjaringstermijn van drie jaar die in deze bepaling is vastgesteld voor de vorderingen waarin de artikelen 94 en 95 van deze verordening voorzien, ingaat op het tijdstip waarop enerzijds het communautaire kwekersrecht definitief is verleend en anderzijds de houder van het recht op communautaire bescherming kennis heeft gekregen van de handeling en van de identiteit van de overtreder, ongeacht de omstandigheid dat de inbreukmakende handeling betreffende een beschermd ras voortduurt en ongeacht het tijdstip waarop die handeling wordt beëindigd.*

2) *Artikel 96 van verordening nr. 2100/94 moet aldus worden uitgelegd dat enkel die in de artikelen 94 en 95 van deze verordening bedoelde vorderingen verjaard zijn welke betrekking hebben op een geheel van inbreukmakende handelingen betreffende een beschermd ras en zijn ingesteld meer dan drie jaar nadat enerzijds het communautaire kwekersrecht uiteindelijk is verleend en anderzijds de houder kennis heeft gekregen van het bestaan van elke afzonderlijke handeling die deel uitmaakt van dit geheel van handelingen, alsook van de identiteit van de overtreder.*

De verkorte verjaringstermijn voor inbreukvorderingen uit hoofde van Communautaire kwekersrechten is niet terug te vinden in de Zaaizaad- en plantgoedwet en is ook overigens flink korter dan de algemene verjaringstermijn van 20 jaar voor inbreukvorderingen op grond van artikel 3:306 BW.

¹¹ Het HvJ EU verwijst naar analogie naar het arrest van 2 maart 2017 (*Glencore Céréales France*), C-584/15, ECLI:EU:C:2017:160, punt 47.